

BOLALAR FUTBOLIDA O'YIN ORQALI O'QITISH METODLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18089914>

Jizzax politexnika instituti Jismoniy tarbiya kafedrası

Assistenti Haydarov Sarvar Baxtiyorovich

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy maqolada bolalar futbolida o'yin orqali o'qitish metodlarining nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Tadqiqot jarayonida o'yin metodlariga asoslangan mashg'ulotlarning bolalarning texnik-taktik tayyorgarligi, jismoniy rivoji hamda psixologik holatiga ta'siri o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, o'yin orqali o'qitish metodlari bolalarda futbolga bo'lgan qiziqishni oshiradi va mashg'ulotlar samaradorligini ta'minlaydi.*

Kalit so'zlar: *bolalar futboli, o'yin metodi, futbol mashg'ulotlari, pedagogik yondashuv.*

Abstract: *This scientific article covers the theoretical and practical aspects of game-based training methods in children's football. The research studied the impact of training based on game methods on the technical and tactical preparation, physical development and psychological state of children. The results showed that game-based training methods increase children's interest in football and ensure the effectiveness of training.*

Key words: *children's football, game method, football training, pedagogical approach.*

KIRISH

Bugungi kunda futbol nafaqat professional sport turi, balki bolalar va o'smirlar jismoniy tarbiyasining muhim vositasi hisoblanadi. Bolalar futbolida mashg'ulotlarni to'g'ri tashkil etish, ularning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish dolzarb masalalardan biridir. An'anaviy, takroriy mashqlar bolalarda tez zerikish va motivatsiyaning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Shu sababli, zamonaviy sport pedagogikasida o'yin orqali o'qitish metodlari keng qo'llanilmoqda. O'yin bolalar uchun tabiiy faoliyat bo'lib, u orqali murakkab futbol elementlarini oson va samarali o'rgatish mumkin. Mazkur maqolaning maqsadi bolalar futbolida o'yin orqali o'qitish metodlarining samaradorligini ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot metodlari. Tadqiqot 8–10 yoshli futbol bilan shug'ullanuvchi bolalar ishtirokida olib borildi. Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Pedagogik kuzatuv. Mashg'ulot jarayonida bolalarning faolligi, ishtiroki va qiziqish darajasi muntazam kuzatildi.

Taqqoslash metodi. Bolalar ikki guruhga bo'lindi: - nazorat guruhi – an'anaviy mashqlar asosida mashg'ulot o'tkazildi; - tajriba guruhi – o'yin orqali o'qitish metodlari qo'llanildi.

O'yinli mashg'ulotlar. Tajriba guruhida quyidagi o'yin turlari qo'llanildi: - kichik maydondagi o'yinlar (3x3, 4x4); - estafeta va raqobatli o'yinlar; - to'pni saqlab qolish va tez uzatish o'yinlari.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'yin orqali o'qitish metodlari qo'llanilgan tajriba guruhida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi.

Jismoniy tayyorgarlik natijalari

- bolalarning umumiy harakat faolligi oshdi;
- tezkorlik va chaqqonlik ko'rsatkichlari yaxshilandi.

Texnik tayyorgarlik natijalari

- to'pni boshqarish aniqligi oshdi;
- uzatish va zarba berishdagi xatolar kamaydi.

Psixologik holat

- bolalarda mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqish kuchaydi;
- jamoaviylik va o'zaro yordam ko'nikmalari rivojlandi.

Nazorat guruhida esa bunday sezilarli ijobiy o'zgarishlar kamroq kuzatildi.

Muhokama. Olingan natijalar o'yin orqali o'qitish metodlarining yuqori samaradorligini tasdiqlaydi. O'yinli mashg'ulotlar bolalarda stressni kamaytirib, erkin harakat qilish imkonini beradi. Bu esa futbol elementlarini tez va tabiiy o'zlashtirishga yordam beradi.

Shuningdek, o'yin metodi murabbiy va bola o'rtasidagi munosabatni mustahkamlaydi. Murabbiy nazoratchi emas, balki yo'naltiruvchi rolini bajaradi. Tadqiqot natijalari boshqa olimlarning bolalar sporti bo'yicha olib borgan izlanishlari bilan hamohangdir.

Xulosa. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bolalar futbolida o'yin orqali o'qitish metodlari mashg'ulot jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. O'yinli mashg'ulotlar bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos kelib, ularda futbolga bo'lgan barqaror qiziqish va ijobiy munosabatni shakllantiradi. Tadqiqot davomida tajriba guruhidagi bolalarda mashg'ulotlarga faol qatnashish, tashabbus ko'rsatish va jamoaviy harakatlarga moyillik kuchaygani aniqlandi.

O'yin orqali o'qitish metodlari bolalarning jismoniy rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, chaqqonlik, tezkorlik va umumiy harakat koordinatsiyasini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, futbol texnikasini o'zlashtirish jarayoni majburiy mashqlar orqali emas, balki tabiiy o'yin vaziyatlari orqali amalga oshirilgani sababli, bolalar texnik elementlarni tez va mustahkam egallaydi. Bu esa keyingi tayyorgarlik bosqichlarida texnik xatolarning kamayishiga zamin yaratadi.

Psixologik jihatdan o'yin metodi bolalarda stress va qo'rquvni kamaytirib, o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi. Jamoaviy o'yinlar orqali bolalarda muloqot madaniyati, o'zaro yordam, mas'uliyat va intizom kabi ijtimoiy sifatlar shakllanadi. Murabbiy bilan ijobiy

munosabatlarning yo'lga qo'yilishi esa tarbiyaviy jarayon samaradorligini yanada kuchaytiradi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib aytish mumkinki, bolalar futbolida boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida an'anaviy mashqlar bilan bir qatorda, o'yin orqali o'qitish metodlaridan tizimli va maqsadli foydalanish zarur. Bu metodlar nafaqat sport natijalarini yaxshilashga, balki sog'lom, faol va ijtimoiy jihatdan barkamol shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kelgusida bolalar futboli mashg'ulotlarini rejalashtirishda o'yin metodlarini yosh guruhlari kesimida ilmiy asosda takomillashtirish, mashg'ulot yuklamalarini optimallashtirish hamda metodik tavsiyalarni ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bompa T. Theory and Methodology of Training. — Human Kinetics, 2018.
2. Wein H. Developing Youth Football Players. — Human Kinetics, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport sohasiga oid me'yoriy hujjatlar.
4. Karimov A. Bolalar sportida pedagogik yondashuvlar. — Toshkent, 2021.
5. Baxtiyorovich, H. S. (2025). 13-14 YOSHLI FUTBOLCHILAR JISMONIY SIFATLARINI OSHIRISHDA HARAkatLI O 'YINLARDAN FOYDALANISH METODLARI. PEDAGOG, 8(2), 153-156.
6. Baxtiyorovich, H. S., & O'g'li, S. J. O. (2025). YOSH FUTBOLCHILARNI TAYYORLASHDAGI YANGI YONDASHUVLAR. PROSPECTS AND MAIN TRENDS IN MODERN SCIENCE, 2(21), 61-63.
7. Soliyev, F. (2023). YUQORI SINF O'QUVCHILARI O'RTASIDA FUTBOL SPORTINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI. Физическое воспитание, спорт и здоровье, 1(1).
8. Farxod o'g'li, S. F. (2025). JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA SHAXSGA YO 'NALTIRILGAN YONDASHUVNING SAMARADORLIGI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 4(42), 147-149.